

Obowiązuje do 31.12.2003 r. (Dz.U. 2002 r. Nr 153, poz. 1271)

USTAWA
z dnia 11 maja 1995 r.

o Naczelnym Sądzie Administracyjnym

Rozdział 1
Przepisy ogólne i organizacyjne

Art. 1.

Naczelny Sąd Administracyjny, zwany dalej „Sądem”, sprawuje wymiar sprawiedliwości przez sądową kontrolę wykonywania administracji publicznej, na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

Art. 2.

Sąd działa w Warszawie i w ośrodkach zamiejscowych Sądu tworzonych dla jednego lub kilku województw.

Art. 3.

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze rozporządzenia, ustala strukturę organizacyjną Naczelnego Sądu Administracyjnego i regulamin jego działania.
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, po zasięgnięciu opinii Ministra Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi ośrodki zamiejscowe Naczelnego Sądu Administracyjnego, określa ich siedziby oraz właściwości miejscową i rzeczową.

Art. 4.

1. W skład Sądu wchodzi: Prezes, wiceprezesi tego Sądu, prezesi izb, prezesi ośrodków zamiejscowych oraz sędziowie.
2. Prezesa i wiceprezesów Sądu powołuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej spośród sędziów tego Sądu, za zgodą Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu.

Art. 5.

1. Naczelny Sąd Administracyjny dzieli się na izby. Sędzia Sądu może być członkiem tylko jednej izby.
2. Sąd w Warszawie dzieli się na wydziały. W Sądzie tym działa Biuro Prezydzialne i Biuro Orzecznictwa. Biura mogą dzielić się na wydziały.

Opracowano na podstawie: Dz.U. z 1995 r. Nr 74, poz. 368, Nr 104, poz. 515, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106, poz. 679, Nr 114, poz. 739, Nr 144, poz. 971, z 1998 r. Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 75, poz. 853, z 2000 r. Nr 2, poz. 5, Nr 48, poz. 552, Nr 60, poz. 704, Nr 91, poz. 1008, z 2001 r. Nr 49, poz. 508 i 509, Nr 98, poz. 1070, Nr 101, poz. 1113, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 141, poz. 1177, Nr 169, poz. 1387.

3. Ośrodki zamiejscowe mogą dzielić się na wydziały.

Art. 6.

1. Na czele Sądu stoi Prezes Sądu, który kieruje jego pracami i reprezentuje Sąd na zewnątrz.
2. Prezes pełni czynności przewidziane w niniejszej ustawie i w odrębnych przepisach, a także wykonuje czynności administracji sądowej w stosunku do Sądu.
3. Sprawowanie przez Prezesa jego funkcji nie może wkraczać w dziedzinę, w której w myśl Konstytucji i ustaw sędziowie są niezawisli.

Art. 7.

Prezes Sądu w drodze zarządzenia:

- 1) określa stanowiska i kwalifikacje pracowników administracyjnych, pomocniczych i obsługi,
- 2) ustala zasady biurowości,
- 3) wydaje zbiór urzędowy orzeczeń Sądu.

Art. 8.

1. Pracami izby kieruje jej prezes. Prezesem izby może być jeden z wiceprezesów Sądu lub inny sędzia. Pracami ośrodków zamiejscowych kierują ich prezesi, biur - dyrektorzy, wydziałów - ich przewodniczący, zaś wydziałów biur - naczelnicy.
2. Prezesów izb, prezesów ośrodków zamiejscowych, dyrektorów biur i przewodniczących wydziałów powołuje i odwołuje Prezes Sądu za zgodą Kolegium Sądu. Prezes Sądu może także powoływać i odwoływać zastępców dyrektorów biur i przewodniczących wydziałów.

Art. 9

W Sądzie działają następujące organy kolegialne: Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu oraz Kolegium Sądu.

Art. 10.

1. Sędziowie tworzą Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu.
2. Zgromadzenie Ogólne:
 - 1) rozpatruje i opiniuje sprawy przedłożone przez Prezesa Sądu lub zgłoszone przez członków Zgromadzenia,
 - 2) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na sędziów Sądu,
 - 3) wyraża zgodę, o której mowa w art. 4 ust. 2, w sprawie kandydatów na stanowiska Prezesa i wiceprezesów Sądu oraz ich odwołania,
 - 4) ustala skład liczbowy Kolegium, wybiera na okres 3 lat jego członków i dokonuje zmian w składzie Kolegium,
 - 5) opiniuje projekt utworzenia bądź likwidacji izby,
 - 6) rozpatruje informacje Prezesa o rocznej działalności Sądu.
3. Przewodniczącym Zgromadzenia Ogólnego jest Prezes Sądu.

4. Zgromadzenie Ogólne zwołuje Prezes Sądu co najmniej raz w roku.
5. Do podjęcia uchwał Zgromadzenia Ogólnego wymagana jest obecność przynajmniej połowy liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

Art. 11.

1. Kolegium jest organem opiniodawczym i doradczym Prezesa Sądu, a gdy przepisy prawa tak stanowią - współdecydującym.
2. Kolegium:
 - 1) rozpatruje sprawy przedstawiane Zgromadzeniu Ogólnemu,
 - 2) rozpatruje sprawy przedstawione mu przez Prezesa Sądu do wypowiedzenia się, a także przedstawia sprawy Prezesowi z własnej inicjatywy,
 - 3) wyraża zgodę na wydanie przez Prezesa Sądu aktów, o których mowa w art. 7 pkt 1 i 2.
3. Kolegium wybiera ze swego grona zastępcę przewodniczącego Kolegium.
4. Do podejmowania uchwał przez Kolegium stosuje się odpowiednio art. 10 ust. 5.

Art. 12.

1. Na stanowisko sędziego Sądu może być powołany ten, kto:
 - 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
 - 2) jest nieskazitelnego charakteru,
 - 3) ukończył wyższe studia prawnicze i uzyskał tytuł magistra prawa,
 - 4) ukończył 35 lat życia,
 - 5) pozostawał co najmniej przez dziesięć lat na stanowisku sędziego bądź prokuratora albo przynajmniej przez dziesięć lat wykonywał zawód adwokata, notariusza albo radcy prawnego lub w instytucjach publicznych pozostawał na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego,
 - 6) wykazuje się wysokim poziomem wiedzy w dziedzinie administracji publicznej oraz prawa administracyjnego i innych dziedzin prawa związanych z działaniem organów administracji publicznej.
2. Wymaganie, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, nie dotyczy osób z tytułem naukowym profesora oraz ze stopniem naukowym doktora habilitowanego nauk prawnych.
3. W wyjątkowych przypadkach Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa może powołać kandydata na stanowisko sędziego mimo krótszych, niż określone w ust. 1 pkt 5, okresów pozostawania na stanowiskach wymienionych w tym przepisie lub wykonywania zawodu adwokata, notariusza albo radcy prawnego.
4. Osoby, o których mowa w ust. 2, mogą być zatrudniane na podstawie powołania na stanowisku sędziego również w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Art. 12b.

**art. 12a utracił moc -
obw. Prez. TK (Dz.U.
z 1999 r. Nr 75, poz.
853)**

1. Sędziowie są obowiązani do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez tę osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy lub związku międzygminnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Oświadczenie to powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej.
2. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, sędziowie składają Prezesowi Sądu.
3. Analizy danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 1 i 2, dokonuje Kolegium Sądu.
4. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, składa się przed objęciem stanowiska, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia stanowiska sędziego.
5. Informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym stanowią tajemnicę służbową, chyba że sędzia, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną zgodę na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach podmiot uprawniony, zgodnie z ust. 2, do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składającego oświadczenie. Oświadczenie przechowuje się przez 6 lat.

Art. 12c.

Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 12b ust. 1, stosuje się odpowiednio formularz, określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679), dotyczącymi oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 tejże ustawy.

Art. 12d.

1. Sądem dyscyplinarnym w sprawach sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego jest Naczelny Sąd Administracyjny, który orzeka:
 - 1) w pierwszej instancji - w składzie trzech sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego,
 - 2) w drugiej instancji - w składzie siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego.
2. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym uprawnieni są wszyscy sędziowie Naczelnego Sądu Administracyjnego z wyjątkiem Prezesa i wiceprezesów Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego zastępcy.
3. Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza Kolegium Sądu w drodze losowania, z listy sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, składowi orzekającemu przewodniczy sędzia najstarszy służbą.
4. Rzecznika Dyscyplinarnego i jego zastępców, spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, wybiera Kolegium Sądu na okres 4 lat.

Art. 12e.

1. Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia siedemdziesiątego roku życia.
2. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, może przejść w stan spoczynku, na swój wniosek, po ukończeniu sześćdziesiątego piątego roku życia.

nowe brzmienie pkt 5 i zmiana w pkt 6 w ust. 1 w art. 16 wchodzi w życie w dniu wyborów do org. sam. (Dz.U. 2002 r. Nr 113, poz. 984)

Art. 13.

W Sądzie są zatrudniani pracownicy administracyjni, pomocniczy i obsługi.

Art. 14.

O działalności Sądu i sprawach wynikających z tej działalności Prezes Sądu informuje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Krajową Radę Sądownictwa. O problemach związanych z funkcjonowaniem organów administracji publicznej, a wiadomych Sądowi z rozpatrywanych spraw, Prezes Sądu informuje Prezesa Rady Ministrów.

Art. 15.

W sprawach nie uregulowanych w niniejszej ustawie do Sądu, sędziów i innych jego pracowników stosuje się odpowiednio przepisy o Sądzie Najwyższym i przepisy o ustroju sądów powszechnych, jednakże w sprawach wynagrodzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące Sądu Najwyższego; uprawnienia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Ministra Sprawiedliwości przysługują odpowiednio Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Rozdział 2**Właściwość i zakres działania Sądu****Art. 16.**

1. Sąd orzeka w sprawach skarg na:
 - 1) decyzje administracyjne,
 - 2) postanowienia wydane w postępowaniu administracyjnym, na które służy zażalenie albo kończące postępowanie, a także rozstrzygające sprawę co do istoty,
 - 3) postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, na które służy zażalenie,
 - 4) inne niż określone w pkt 1-3 akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące przyznania, stwierdzenia albo uznania uprawnienia lub obowiązku wynikających z przepisów prawa,
[5) uchwały organów jednostek samorządu terytorialnego oraz akty organów administracji rządowej stanowiących przepisy prawa miejscowego,]
- <5) akty organów jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej ustanawiające przepisy prawa miejscowego,>

- 6) *[uchwały]* <akty> organów jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, inne niż określone w pkt 5, podejmowane w sprawach z zakresu administracji publicznej,
 - 7) akty nadzoru nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego.
2. Sąd orzeka także w sprawach, w których przepisy ustaw szczególnych przewidują sądową kontrolę, i stosuje środki określone w tych przepisach.

Art. 17.

Sąd rozpoznaje skargi na bezczynność organów w przypadkach określonych w art. 16 ust. 1 pkt 1-4.

Art. 18.

1. Sąd rozstrzyga, w przypadkach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego oraz w Ordynacji podatkowej, spory o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego oraz między organami tych jednostek a organami administracji rządowej, a także - między samorządowymi kolegiami odwoławczymi.

[2. Sąd udziela odpowiedzi na pytania prawne przedstawiane do rozstrzygnięcia przez samorządowe kolegia odwoławcze.]

pkt 6 w art. 19 skreślony

<2. Sąd udziela odpowiedzi na pytania prawne przedstawiane do rozstrzygnięcia przez samorządowe kolegia odwoławcze, izbę skarbową lub przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych w sprawach podatkowych.>

Art. 19.

Sąd nie jest właściwy w sprawach:

- 1) należących do właściwości innych sądów,
- 2) wynikających z nadrzędności i podległości organizacyjnej w stosunkach pomiędzy organami administracji publicznej oraz wynikających z podległości służbowej pomiędzy przełożonymi i podwładnymi w urzędach tych organów, a także w jednostkach wojskowych,
- 3) dyscyplinarnych, chyba że ustawa stanowi inaczej,
 - 3a) zwolnienia ze służby funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa, gdy wymaga tego ważny interes służby,
- 4) odmowy mianowania na stanowiska lub powołania do pełnienia funkcji w organach administracji publicznej, chyba że obowiązek mianowania lub powołania wynika z przepisów prawa,
- 5) wiz i zezwoleń na przekroczenie przez cudzoziemca granicy państwa oraz zgód na ich wydanie, zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony, azylu i wydalania z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem przypadków dotyczących cudzoziemców przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 7) przyznawania lub odmowy przyznania środków finansowych przeznaczonych w budżecie państwa na naukę.

nowe brzmienie ust. 2 w art. 18 wchodzi w życie z dn. 1.01.2003 r. (Dz.U. 2002 r. Nr 169, poz. 1387)

obw. Prez. TK o utracie mocy pkt 3a (Dz.U. z 1997 r. Nr 144, poz. 971)

Art. 20.

1. Sąd jest właściwy w sprawach określonych w art. 16 i 17, gdy skargę wniesiono na działanie lub bezczynność organu będącego organem administracji publicznej w rozumieniu ust. 2.
2. Organami administracji publicznej w rozumieniu niniejszej ustawy są naczelne i centralne organy administracji państwowej, terenowe organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne organy w zakresie, w jakim zostały powołane z mocy prawa do załatwiania spraw z zakresu administracji publicznej.
3. Ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o decyzjach, postanowieniach, innych aktach lub czynnościach oraz o sprawach z zakresu administracji publicznej, należy przez to rozumieć wszelkie akty, czynności, działania i sprawy załatwiane przez organy wymienione w ust. 2, które nie mają charakteru cywilnoprawnego.

Art. 21.

Sąd sprawuje w zakresie swojej właściwości kontrolę pod względem zgodności z prawem, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 22.

1. Sąd uwzględniając skargę na decyzję lub postanowienie:
 - 1) uchyla decyzję lub postanowienie w całości albo w części,
 - 2) stwierdza nieważność decyzji lub postanowienia,
 - 3) stwierdza niezgodność z prawem decyzji lub postanowienia.
2. Decyzja lub postanowienie podlega uchyleniu, jeżeli Sąd stwierdzi:
 - 1) naruszenie prawa materialnego, które miało wpływ na wynik sprawy,
 - 2) naruszenie prawa dające podstawę do wznowienia postępowania administracyjnego,
 - 3) inne naruszenie przepisów postępowania, jeżeli mogło mieć ono istotny wpływ na wynik sprawy.
3. Sąd stwierdza nieważność decyzji lub postanowienia, jeżeli zachodzą przyczyny określone w art. 156 Kodeksu postępowania administracyjnego lub w innych przepisach.
4. W sprawach skarg na decyzje i postanowienia wydane w innym postępowaniu, niż uregulowane w Kodeksie postępowania administracyjnego i w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, przepisy ust. 1-3 stosuje się z uwzględnieniem przepisów regulujących postępowanie, w którym wydano zaskarżoną decyzję lub postanowienie.

Art. 23.

Sąd uwzględniając skargę na akt lub czynność, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 4, orzeka o istnieniu lub nieistnieniu obowiązku lub uprawnienia i stwierdzając niezgodność aktu lub czynności z prawem uchyla zaskarżony akt lub stwierdza bezskuteczność czynności.

Art. 24.

1. Sąd uwzględniając skargę na uchwałę organu jednostki samorządu terytorialnego albo związku jednostek samorządu terytorialnego lub na inny akt prawa miejscowego, stwierdza nieważność tej uchwały lub aktu w całości lub w części.
2. Sąd uwzględniając skargę organu jednostki samorządu terytorialnego na akt nadzoru uchyla ten akt.
3. Rozstrzygnięcia w sprawach indywidualnych, wydane na podstawie uchwały lub aktu, o których mowa w ust. 1, podlegają wzruszeniu w trybie określonym w postępowaniu administracyjnym albo w postępowaniu szczególnym.

Art. 25.

Sąd uwzględniając wniosek strony w sprawach, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 4, wydaje wyrok przyznający, stwierdzający albo uznający uprawnienie lub obowiązek, wynikające z przepisów prawa.

Art. 26.

Sąd uwzględniając skargę na bezczynność organów w sprawach określonych w art. 16 ust. 1 pkt 1-4 zobowiązuje organ do wydania aktu lub dokonania czynności bądź przyznania, stwierdzenia albo uznania uprawnienia lub obowiązku wynikających z przepisów prawa.

Art. 27.

1. W razie nieuwzględnienia skargi Sąd skargę oddala.
2. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie terminu do jej wniesienia, niedopuszczalną z innych przyczyn, a także gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków skargi.

Art. 28.

Spory kompetencyjne, o których mowa w art. 18 ust. 1, Sąd rozstrzyga postanowieniem przez wskazanie organu właściwego do rozpoznania sprawy.

Art. 29.

Sąd może podjąć przewidziane ustawą środki w celu usunięcia naruszenia prawa w stosunku do aktów lub czynności wydanych lub podjętych we wszystkich postępowaniach prowadzonych w granicach danej sprawy, jeżeli jest to niezbędne dla końcowego jej załatwienia.

Art. 30.

Ocena prawna wyrażona w orzeczeniu Sądu wiąże w sprawie ten Sąd oraz organ, którego działanie lub bezczynność było przedmiotem zaskarżenia.

Art. 31.

1. W razie stwierdzenia, że organ, którego działania lub bezczynności dotyczy orzeczenie Sądu, nie wykonał w całości lub w części tego orzeczenia, Sąd może

- orzec o wymierzeniu temu organowi grzywny. Orzeczenie Sądu o ukaraniu grzywną podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez opatrywania go klauzulą wykonalności.
2. Sąd, w przypadku, o którym mowa w ust. 1, może ponadto orzec o istnieniu lub nieistnieniu uprawnienia lub obowiązku, jeżeli pozwala na to charakter sprawy oraz niesporne okoliczności jej stanu faktycznego i prawnego.
 3. Sąd stosuje przepisy ust. 1 lub 2 w przypadku uwzględnienia skargi wniesionej przez uprawniony podmiot, który uprzednio zwrócił się do właściwego organu z pisemnym wezwaniem do wykonania orzeczenia Sądu.
 4. Osobie, która poniosła szkodę wskutek niewykonania orzeczenia Sądu, służy roszczenie o odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym, z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu.
 5. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 4, przysługuje od organu, który nie wykonał orzeczenia Sądu. Organ ten orzeka o odszkodowaniu przez wydanie decyzji w terminie 3 miesięcy od dnia wniesienia wniosku o odszkodowanie; strona, która w tym terminie nie otrzymała decyzji lub jest niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania, może wnieść powództwo do sądu powszechnego w terminie 30 dni od dnia pozostawania organu w zwłoce lub doręczenia jej decyzji w tej sprawie.
 6. Grzywnę, o której mowa w ust. 1, wymierza się do wysokości dziesięciokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc kwartału poprzedzającego dzień wydania orzeczenia o ukaraniu grzywną, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 32.

1. O stwierdzonych w toku rozpoznawania spraw istotnych naruszeniach prawa lub okolicznościach mających wpływ na ich powstanie oraz o przypadkach niewykonania orzeczeń Sądu, Prezes Sądu lub skład orzekający informuje właściwe organy lub ich organy zwierzchnie w formie wystąpienia.
2. Organ, który otrzymał wystąpienie, obowiązany jest je rozpatrzyć i powiadomić w terminie 30 dni Sąd o zajęтым stanowisku.

Rozdział 3

Postępowanie przed Sądem

Art. 33.

1. Sąd wszczyna postępowanie na podstawie skargi wniesionej przez uprawniony podmiot.
2. Uprawnionym do wniesienia skargi jest każdy, kto ma w tym interes prawny, prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz organizacja społeczna w zakresie jej statutowej działalności, w sprawach dotyczących interesów prawnych innych osób.
3. Uprawnionym do wniesienia skargi jest również organ nadzorujący na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności

i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz.U. Nr 141, poz. 1177).

Art. 34.

1. Skargę można wnieść po wyczerpaniu środków odwoławczych, jeżeli służyły one skarżącemu w postępowaniu przed organem właściwym w sprawie, chyba że skargę wnosi prokurator lub Rzecznik Praw Obywatelskich.
2. Przez wyczerpanie środków odwoławczych należy rozumieć sytuację, w której stronie nie przysługuje żaden środek odwoławczy przewidziany w ustawie.
3. Jeżeli ustawa nie przewiduje środków odwoławczych w sprawie będącej przedmiotem skargi, należy przed wniesieniem jej do Sądu zwrócić się do właściwego organu z wezwaniem do usunięcia naruszenia prawa. Skarga może być wniesiona po upływie 30 dni od dnia doręczenia wezwania.

Art. 35.

1. Skargę wnosi się bezpośrednio do Sądu w terminie 30 dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie, a w innych przypadkach w terminie 30 dni od dnia, w którym skarżący dowiedział się lub mógł się dowiedzieć o podjęciu aktu lub innej czynności organu uzasadniającej wniesienie skargi.
2. Prokurator lub Rzecznik Praw Obywatelskich mogą wnieść skargę w terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia stronie rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej, a w pozostałych przypadkach w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie aktu lub podjęcia innej czynności uzasadniającej wniesienie skargi.
- 2a. Prokurator lub Rzecznik Praw Obywatelskich mogą wnieść skargę na akt lub uchwałę stanowiące przepisy prawa miejscowego także po upływie terminu, o którym mowa w ust. 2.
3. Sąd z ważnych powodów przywróci na wniosek strony termin do wniesienia skargi.
4. Nie można wnieść skargi do Sądu, jeżeli toczy się postępowanie w celu zmiany, uchylecia lub stwierdzenia nieważności aktu albo innej czynności.

Art. 36.

1. Od skargi pobiera się wpis.
2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz zasady pobierania wpisu.
3. W sprawach skarg stosuje się odpowiednio przepisy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Art. 37.

Skarga powinna zawierać:

- 1) oznaczenie skarżącego, jego miejsca zamieszkania lub siedziby,
- 2) wskazanie zaskarżonej decyzji, postanowienia, innego aktu lub czynności,
- 3) oznaczenie organu, którego działania lub bezczynności skarga dotyczy,
- 4) określenie naruszenia prawa bądź interesu prawnego,

- 5) podpis osoby wnoszącej skargę, a w przypadku wniesienia jej przez pełnomocnika - jego podpis z załączeniem do skargi pełnomocnictwa.

Art. 38.

1. Po otrzymaniu skargi Sąd przesyła jej odpis organowi, którego działanie lub bezczynność zaskarżono, i zobowiązuje go do udzielenia odpowiedzi na skargę w terminie 30 dni od dnia doręczenia odpisu skargi oraz do nadesłania w tym terminie akt sprawy.
2. Organ, którego działanie lub bezczynność zaskarżono, może uwzględnić skargę w całości do dnia wyznaczenia przez Sąd terminu rozprawy.

dodane ust. 3 i 4 w art. 40 wchodzi w życie z dn. 1.01.2003 r. (Dz.U. 2002 r. Nr 169, poz. 1387)

Art. 39.

1. W razie nie nadesłania przez organ odpowiedzi na skargę i akt sprawy w terminie określonym w art. 38 ust. 1, Sąd może orzec w sprawie na podstawie stanu faktycznego i prawnego przedstawionego w skardze, gdy nie budzi on uzasadnionych wątpliwości w świetle ustaleń poczynionych przez Sąd w toku rozpoznania sprawy.
2. Od orzeczenia wydanego w przypadku, o którym mowa w ust. 1, strona przeciwna może wnieść do Sądu sprzeciw w terminie 14 dni od daty doręczenia orzeczenia, jeżeli jednocześnie doręczy odpowiedź na skargę wraz z aktami sprawy.
3. Do rozpoznania sprzeciwu stosuje się odpowiednio przepis art. 47 ust. 4.

Art. 40.

1. Wniesienie skargi do Sądu nie wstrzymuje wykonania aktu lub zawieszenia czynności, jednakże Sąd może na wniosek strony lub z urzędu wydać postanowienie o wstrzymaniu wykonania tego aktu lub zawieszeniu czynności, zwłaszcza jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo wyrządzenia skarżącemu znacznej szkody lub spowodowania trudnych do odwrócenia skutków.
 2. Wstrzymanie wykonania zaskarżonego aktu lub czynności, następuje z mocy prawa, jeżeli organ, który wydał akt bądź dokonał czynności nie przedstawił Sądowi odpowiedzi na skargę wraz z aktami sprawy w terminie, o którym mowa w art. 38 ust. 1.
- <3. Wykonanie zaskarżonej decyzji wydanej na podstawie art. 24b ustawy - Ordynacja podatkowa lub decyzji utrzymującej w mocy decyzję wydaną na tej podstawie podlega wstrzymaniu z mocy prawa - do czasu rozpatrzenia skargi przez sąd.**
- 4. Wstrzymanie wykonania decyzji nie pozbawia podatnika prawa wykonania takiej decyzji.>**

Art. 41.

1. W postępowaniu przed Sądem stroną przeciwną w stosunku do skarżącego jest organ, którego działanie lub bezczynność jest przedmiotem skargi.
2. Osoby, których interesu prawnego dotyczy wynik postępowania sądowego, mogą wziąć w nim udział na prawach strony.

Art. 42.

1. Osoby fizyczne mogą działać osobiście lub przez pełnomocników.
2. Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej działają przez organy uprawnione do działania w ich imieniu lub przez pełnomocników.

Art. 43.

1. Postępowanie przed Sądem toczy się z udziałem prokuratora, gdy prokurator wniósł skargę, albo gdy zgłosił swój udział w postępowaniu przed Sądem.
2. Nieobecność prokuratora na rozprawie nie wstrzymuje rozpoznania sprawy przez Sąd.

Art. 44.

Orzeczenia Sądu zapadają w składzie trzech sędziów, chyba że ustawa niniejsza stanowi inaczej.

Art. 45.

1. Przewodniczący wydziału, prezes ośrodka zamiejscowego lub wyznaczony sędzia:
 - 1) zarządza skompletowanie akt niezbędnych do rozpoznania sprawy, a w razie potrzeby także innych dowodów,
 - 2) wyznacza skład sędziowski orzekający w sprawie,
 - 3) zarządza doręczenie stronie przeciwnej odpisów skargi z załącznikami dla przedstawienia odpowiedzi na skargę wraz z aktami sprawy, wyznaczając w tym celu termin nie przekraczający 30 dni od dnia doręczenia odpisu skargi,
 - 4) wyznacza termin posiedzenia niejawnego lub rozprawy, w którym sprawa ma być rozpoznana,
 - 5) zarządza zawiadomienie o rozprawie stron i innych osób, których udział w rozprawie jest konieczny.
2. Zmiana składu orzekającego może nastąpić z uzasadnionych przyczyn w drodze zarządzenia przewodniczącego wydziału, prezesa ośrodka zamiejscowego lub wyznaczonego sędziego.

Art. 46.

1. Skarżący może cofnąć skargę. Cofnięcie skargi nie wiąże Sądu, chyba że rozpatrzenie sprawy stało się bezprzedmiotowe lub wydanie orzeczenia stało się z innych przyczyn zbędne.
2. W razie cofnięcia skargi i umorzenia przez Sąd postępowania przed rozprawą, skarżącemu zwraca się wpis; w razie cofnięcia skargi na rozprawie - połowę wpisu.

Art. 47.

1. Sąd rozpoznaje skargę na rozprawie, jeżeli nie zachodzą okoliczności uzasadniające rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

2. Przewodniczący wydziału lub prezes ośrodka zamiejscowego może skierować sprawę do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym co do jej istoty, jeżeli w sposób oczywisty decyzja jest dotknięta wadą, o której mowa w art. 156 § 1 pkt 1, 3 i 4 Kodeksu postępowania administracyjnego.
3. Uczestnik postępowania może zgłosić sprzeciw od wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym w terminie 14 dni od daty doręczenia wyroku.
4. Wniesienie sprzeciwu w terminie określonym w ust. 3 powoduje rozpoznanie sprawy na rozprawie. Sąd w orzeczeniu wydanym po rozpoznaniu sprzeciwu wydaje wyrok utrzymujący w mocy w całości lub w części wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym albo uchyla go i wydaje wyrok rozstrzygający sprawę co do istoty bądź też sprzeciw odrzuca i postępowanie umarza.

Art. 48.

1. O czasie i miejscu rozprawy zawiadamia się uczestników postępowania w terminie umożliwiającym otrzymanie zawiadomienia na siedem dni przed rozprawą.
2. Sąd może uznać stawiennictwo uczestnika postępowania na rozprawie za obowiązkowe.

Art. 49.

1. Skład orzekający może wystąpić do Prezesa Sądu o rozpoznanie sprawy przez skład siedmiu sędziów z uwagi na występujące w sprawie istotne wątpliwości prawne.
2. Z przyczyn określonych w ust. 1 skład orzekający może wystąpić do Prezesa Sądu o wyjaśnienie wątpliwości prawnych przez skład siedmiu sędziów, izbę lub połączone izby. Wyjaśnienie wątpliwości następuje w drodze uchwały.
3. Prezes Sądu po otrzymaniu postanowienia Sądu w sprawie, o której mowa w ust. 1, wyznacza skład siedmiu sędziów, przewodniczącego składu oraz termin rozpoznania sprawy.
4. Prezes Sądu po otrzymaniu postanowienia Sądu, o którym mowa w ust. 2, przekazuje przedstawione wątpliwości prawne do wyjaśnienia przez skład siedmiu sędziów, izbę lub połączone izby. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.
5. Uchwała Sądu wyjaśniająca wątpliwość prawną wiąże w danej sprawie.

Art. 50.

Przy rozpoznawaniu pytań prawnych, o których mowa w art. 18 ust. 2, stosuje się odpowiednio art. 49 ust. 4 i 5. Sąd rozpoznaje pytania prawne w składzie pięciu sędziów.

Art. 51.

Sąd nie jest związany granicami skargi. Sąd nie może jednak wydać orzeczenia na niekorzyść skarżącego, chyba że stwierdzi naruszenie prawa skutkujące stwierdzenie nieważności zaskarżonego aktu.

Art. 52.

1. Sąd orzeka na podstawie akt sprawy, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 39 ust. 1.
2. Sąd może z urzędu lub na wniosek uczestnika postępowania przeprowadzić dowody uzupełniające z dokumentów, jeżeli jest to niezbędne do wyjaśnienia istotnych wątpliwości i nie spowoduje nadmiernego przedłużenia postępowania w sprawie; w przeciwnym razie uchyli zaskarżony akt lub czynność i zwróci akta organowi, którego działanie zostało zaskarżone, wskazując w uzasadnieniu orzeczenia zakres postępowania dowodowego, które organ ten ma uzupełnić.

Art. 53.

1. Sąd rozstrzyga sprawę wyrokiem lub postanowieniem.
2. Wyrok rozstrzyga sprawę co do stwierdzenia naruszenia prawa i skutków prawnych tego naruszenia.
3. Postanowienie wydaje się w razie odrzucenia skargi, umorzenia postępowania na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie oraz w celu rozstrzygnięcia innych kwestii procesowych związanych ze sprawą, wynikających w toku postępowania sądowego, oraz w innych przypadkach określonych w niniejszej ustawie.

Art. 54.

1. Sąd wydaje orzeczenie po niejawnej naradzie sędziów bezpośrednio po zamknięciu rozprawy lub zakończeniu posiedzenia; może też odroczyć ogłoszenie orzeczenia do dwóch tygodni, podając uczestnikom postępowania termin i miejsce jego ogłoszenia.
2. Jeżeli wyniki narady to uzasadniają, Sąd może otworzyć rozprawę na nowo, wyznaczając termin nowej rozprawy.
3. Uzasadnienie orzeczenia sporządza się w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia sentencji orzeczenia.
4. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręcza się uczestnikom postępowania.

Art. 55.

1. Orzeczenie powinno zawierać również rozstrzygnięcie w sprawie kosztów postępowania. W orzeczeniu uwzględniającym skargę Sąd orzeknie zwrot kosztów na rzecz skarżącego od organu, który wydał zaskarżony akt lub podjął zaskarżoną czynność albo dopuścił się beczynności.

Zdanie drugie w ust. 1 art. 55 niezgodne z Konstytucją w części wyłączającej możliwość orzeczenia o zwrocie kosztów postępowania na rzecz skarżącego w razie umorzenia przez NSA postępowania sądowego w związku z uwzględnieniem przez organ adm. skargi w całości na podstawie art. 38 ust. 2 ustawy o NSA (wyrok TK Dz.U. z 2001 r. Nr 101, poz. 1113).

2. Sąd może w uzasadnionych przypadkach zasądzić od organu tylko część kosztów, jeżeli skarga została uwzględniona w części niewspółmiernej w stosunku do wartości przedmiotu sporu ustalonej w celu pobrania wpisu.
3. Sąd może określić wysokość kosztów zastępstwa uczestnika postępowania reprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego w zależności od charakteru

sprawy i wkładu pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

4. W sprawach skarg na działania lub bezczynność Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej ust. 3 stosuje się odpowiednio do uczestnika postępowania reprezentowanego przez rzecznika patentowego.

Art. 56.

1. W razie uchylania się organu od zastosowania się do orzeczenia sądowego, Sąd na wniosek uczestnika postępowania podejmie, w zależności od charakteru sprawy i uchybienia organu, środki przewidziane w art. 31.
2. Środek, o którym mowa w art. 31 ust. 1, Sąd podejmuje na posiedzeniu niejawnym w formie postanowienia.

Art. 57.

1. Orzeczenia Sądu są prawomocne, z wyjątkiem orzeczeń, od których wniesiono sprzeciw na podstawie art. 39 ust. 2 i art. 47 ust. 3.
2. Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznik Praw Obywatelskich <, w sprawach z zakresu prawa podatkowego - minister właściwy do spraw finansów publicznych>, w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - minister właściwy do spraw pracy i zabezpieczenia społecznego, a w sprawach z zakresu prawa własności przemysłowej - Prezes Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej mogą wnieść od orzeczenia Sądu rewizję nadzwyczajną do Sądu Najwyższego, jeżeli orzeczenie rażąco narusza prawo lub interes Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 58.

W sprawie zakończonej prawomocnym orzeczeniem Sądu może być wznowione postępowanie na wniosek uczestnika postępowania lub z urzędu. Wniosek o wznowienie postępowania rozpoznaje Sąd w innym składzie.

[Art. 59.

W sprawach nie unormowanych w niniejszej ustawie do postępowania przed Sądem stosuje się odpowiednio art. 7-9, 11-14 § 1, 29-32, 39-49, 57-60, 73, 74 § 1, 75-85, 97, 98, 101 § 1 i 2, 103 i 146 Kodeksu postępowania administracyjnego, a w pozostałym zakresie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.]

dodane wyrazy w ust. 2 w art. 57 wchodzi w życie z dn. 1.01.2003 r. (Dz.U. 2002 r. Nr 169, poz. 1387)

<Art. 59.

W sprawach nieunormowanych w niniejszej ustawie do postępowania przed Sądem stosuje się odpowiednio art. 7-9, art. 11-14 § 1, art. 29-32, art. 39-49, art. 57-60, art. 73, art. 74 § 1, art. 75-85, art. 97, art. 98, art. 101 § 1 i 2, art. 103 i art. 146 Kodeksu postępowania administracyjnego, w sprawach z zakresu prawa podatkowego art. 102 § 2 i 3, art. 121, art. 122, art. 124, art. 126, art. 133, art. 136, art. 144-154, art. 162-164, art. 178, art. 179 § 1, art. 180-200, art. 201, art. 203, art. 206 i art. 245 ustawy - Ordynacja podatkowa, a w pozostałym zakresie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.>

[Art. 60.

W przypadku gdy Sąd w orzeczeniu:

- 1) uchyli zaskarżoną decyzję, a organ rozpatrując sprawę ponownie umorzy postępowanie,*
- 2) stwierdzi nieważność aktu albo ustali przeszkodę prawną uniemożliwiającą stwierdzenie nieważności aktu,*

stronie, która poniosła szkodę, służy odszkodowanie od organu, który wydał decyzję. Art. 160 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.]

<Art. 60.**1. W przypadku gdy Sąd w orzeczeniu:**

- 1) uchyli zaskarżoną decyzję, a organ, rozpatrując sprawę, ponownie umorzy postępowanie,**
- 2) stwierdzi nieważność aktu albo ustali przeszkodę prawną uniemożliwiającą stwierdzenie nieważności aktu,**

stronie, która poniosła szkodę, służy odszkodowanie od organu, który wydał decyzję. Art. 160 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

2. W przypadku gdy orzeczenie, o którym mowa w ust. 1, dotyczy aktu organu podatkowego, przepisy art. 260 i art. 261 ustawy - Ordynacja podatkowa stosuje się odpowiednio.>

Rozdział 4**Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe****Art. 61.**

W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 1980 r. Nr 9, poz. 26 i Nr 27, poz. 111, z 1982 r. Nr 7, poz. 55 i Nr 45, poz. 289, z 1983 r. Nr 41, poz. 185, z 1984 r. Nr 34, poz. 183, z 1986 r. Nr 47, poz. 228, z 1987 r. Nr 21, poz. 123 i Nr 33, poz. 186, z 1989 r. Nr 20, poz. 107, z 1990 r. Nr 34, poz. 201, z 1991 r. Nr 100, poz. 442 i Nr 119, poz. 513, z 1994 r. Nr 122, poz. 593 i z 1995 r. Nr 1, poz. 1) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 22 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§3. Z wnioskiem o rozpatrzenie sporu, o którym mowa w § 2, może wystąpić:

- 1) organ samorządu terytorialnego lub terenowy organ administracji rządowej - gdy uznają się równocześnie za właściwe do załatwienia sprawy (spór pozytywny),
- 2) strona - gdy w sprawie za niewłaściwy uznaje się zarówno organ samorządu terytorialnego, jak i terenowy organ administracji rządowej (spór negatywny),
- 3) minister właściwy do spraw administracji,
- 4) Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny.”;

2) art. 126 otrzymuje brzmienie:

„Art. 126. Do postanowień stosuje się odpowiednio przepisy art. 107 § 2-5 oraz art. 109-113, a do postanowień, od których przysługuje zażalenie - również art. 145-152 oraz art. 156-159, z tym że zamiast decyzji, o której mowa w art. 149 § 3, 151 § 1, 157 § 1 i 158, wydaje się postanowienie.”;

3) skreśla się dział VI.

Art. 62.

W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 16, poz. 95, Nr 32, poz. 191, Nr 34, poz. 199, Nr 43, poz. 253 i Nr 89, poz. 518, z 1991 r. Nr 4, poz. 18 i Nr 110, poz. 473, z 1992 r. Nr 85, poz. 428, Nr 100, poz. 499, z 1993 r. Nr 17, poz. 78 oraz z 1994 r. Nr 122, poz. 593) w art. 101 dodaje się ust. 2^a w brzmieniu:

„2^a. Skargę na uchwałę, o której mowa w ust. 1, można wnieść do sądu administracyjnego w imieniu własnym lub reprezentując grupę mieszkańców gminy, którzy na to wyrażą pisemną zgodę.”.

Art. 63.

W ustawie z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej (Dz.U. Nr 21, poz. 123 i z 1991 r. Nr 75, poz. 328) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 25 dodaje się art. 25^a w brzmieniu:

- „Art. 25^a. 1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone przepisem prawa miejscowego, może - po bezskutecznym wezwaniu organu, który wydał przepis, lub organu upoważnionego do uchylecia przepisu w trybie nadzoru - zaskarżyć przepis do sądu administracyjnego.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekał już sąd administracyjny i skargę oddalił.
 3. W sprawie wezwania do usunięcia naruszenia stosuje się przepisy o terminach załatwiania spraw w postępowaniu administracyjnym.
 4. Nie stwierdza się nieważności przepisu prawa miejscowego, jeżeli:
 - 1) przepis ten utracił moc przed wydaniem wyroku przez Sąd,
 - 2) skargę wniesiono po upływie roku od daty ogłoszenia przepisu w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
 - 3) naruszenie interesu prawnego lub uprawnienia nie było istotne.
 5. Przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio do przepisów powszechnie obowiązujących, wydawanych przez terenowe organy administracji, o których mowa w art. 1 pkt 2.”;

2) w art. 26 w ust. 2 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) wyroki sądu administracyjnego uwzględniające skargi na akty prawa miejscowego.”.

Art. 64.

W ustawie z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. Nr 122, poz. 593) w art. 21 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Kontrolę orzecznictwa kolegiów sprawuje sąd administracyjny na zasadach i w trybie określonych przepisami ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym.”.

Art. 65.

Prezes Sądu ustali termin, nie dłuższy niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, w którym podejmą działalność izby Sądu.

Art. 66.

Dotychczasowe ośrodki zamiejscowe Sądu stają się z dniem wejścia w życie ustawy ośrodkami zamiejscowymi Sądu w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 67.

W zakresie uregulowanym niniejszą ustawą traci moc ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 4, poz. 8, Nr 19, poz. 68 i Nr 27, poz. 111, z 1989 r. Nr 73, poz. 436, z 1990 r. Nr 53, poz. 306 oraz z 1994 r. Nr 122, poz. 593).

Art. 68.

Sprawy, w których skargi zostały wniesione do Sądu przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają rozpoznaniu według przepisów dotychczasowych.

Art. 69.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.